

KO'CHA BOLALARI BILAN IJTIMOYIY ISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10494833>

Suyumova Marhabo

+998 93 262 18 01

suyumovamarhabo@gmail.com

Farg'ona davlat universiteti ijtimoiy ish yo'nalishi

3-bosqich talbasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ko'cha bolalari qanday qilib bunday vaziyatga tushib qolganligi, va bunday holatdagi bolalardagi ruxiy buzilishlar, ular bilan ishlashda ijtimoiy ish xodimining roli, ular bilan qanday ijtimoiy ish olib borilishi to'g'risida mulohaza qilinadi.

Kalit so'zlar

Ko'cha bolalari, zo'ravonlik, ijtimoiy ish, ijtimoiy ish xodimi

Rivojlangan mamalkatlarning hammasida ham aholi ijtimoiy himoyasi to'liq ta'minlangan deya olmaymiz. Urbanizatsiya jarayoni tezlashishi oqibatida mamlakatlarda ko'cha bolalari degan guruhlar shakllana boshlaydi. Yana bir sabab qilib keltirish mumkin ish izlab kelish va munosib ish topaolmaslik, ish uchun to'lanadigan oylik summa miqdorining kamligi, ichkilikbozlik, giyohvandlik, oilaviy zo'ravonlik, yetimlik ko'cha bolalarining ko'payishiga olib keladi.

Ko'chada bolalar bilan ijtimoiy ish dastlab AQShda paydo bo'lgan. Ikkinchi jahon urushidan so'ng, ko'chada yoshlar bilan ijtimoiy ish Yevropaning turli shaharlarida (Vena, Amsterdam va boshqalar) rivojlana boshlaydi va 60-yillarning oxirida Germaniyada ijtimoiy ishning qidiruv shakli shakllanmoqda, ayniqsa Gamburg, Berlin, Myunxen va Shtutgart kabi shaharlarda.⁵¹

Ko'cha bolalari bilan ishlash albatta ijtimoiy ish xodimiga bir muncha qiyinchilik tug'diradi, lekin shunday bo'lishiga qaramasdan ijtimoiy ish xodimi albatta bu vaziyatdan chiqishi uchun qo'ldan kelgan barcha chora-tadbirlarni ko'rishi lozim. Ko'cha bolalari o'z hohishlari orqali bu yo'lni bu hayotni tanlashmaydi, bunga sabab bo'ladigan bir muncha omillar mavjud, o'smir yoshdagi bolalar o'zlarini muammolarini hal etishni oson yo'lini qidirishadi va natijada shu hayotga tushib qolishadi.

⁵¹ СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА С ДЕТЬМИ НА УЛИЦЕ - Российская энциклопедия социальной работы (studref.com)

Ko'cha bolalari dunyoning ko'p joylarida yashaydi, ularning katta qismi Afrika, Janubi-Sharqiy Osiyo va Sharqiy Evropada yashaydi. Darhaqiqat, dunyoda 100 million ko'cha bolalari borligi taxmin qilinmoqda, ammo bu guruhning ta'rifi ba'zan munozarali bo'lishi mumkin. Bizning maqsadlarimiz uchun barcha ko'cha bolalari uysiz yoki etim emas, ba'zilar tirikchilik qilish uchun ko'chada yashaydi yoki ishlaydi, boshqalari esa qochqin bo'lishi mumkin.

Dunyo bo'ylab ko'cha bolalarining umumiy xususiyatlari, odatda, tegishli tibbiy yordamning etishmasligi, ta'lim olishning cheklanganligi yoki umuman yo'qligi va ular kunlarining ko'p qismini tashqarida yashash yoki ishlash bilan o'tkazishdir. Ko'cha bolalari giyohvand moddalar, jinoyatchilik, kasallik va zo'ravonlikka ko'proq moyil bo'ladi - ko'chada yashashning barcha keng tarqalgan muammolari. Ular dunyoning turli burchaklarida turli xil muammolarga duch kelishadi: ochlik, bolalar mehnati, sog'lig'i va gigienasining yomonligi, qattiq iqlim, ma'lumot etishmasligi, uysizlik va boshqalar.⁵²

Chet elda ko'cha bolalari bilan ko'ngillilik qilish bolalar bilan oddiy o'yinlarni o'z ichiga olishi mumkin, bu ularning ijtimoiylashishiga yordam beradi, ta'limni qo'llab-quvvatlaydi yoki hatto asosiy sog'liqni saqlash va xavfsizlik ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi. Ko'cha bolalari bilan ijtimoiy ish olib borishda ijtimoiy soxa mutaxasislari jalab etiladi ular ijtimoiy ish xodimlari, o'qituvchilar, psixologlar, tarbiyachilar. Bular bolaning hozirgi holatidan kelib chiqib ularga yordam berishadi va bunday holatga tushishiga sabablarni, ulardagi psixologik muammolar, ularni jamiyatga integratsiyasini tezroq ta'minlashga yordam berishadi.

Ijtimoiy ishchilar ko'cha va qarovsiz bolalarga ijtimoiylashishda va jamiyatda muvaffaqiyatli moslashish uchun zarur ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam berishadi. Bunga o'zini o'zi boshqarish, aloqa, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini o'rgatish, shuningdek, ijtimoiy va hissiy kompetentsiyalarni rivojlantirish kiradi. Ijtimoiy ishchilar to'g'ridan-to'g'ri uysiz va qarovsiz bolalar bilan ishlaydi, ularga kerakli yordam va yordam beradi. Ular bolalarga ovqatlanish, kiyim-kechak, uy-joy va tibbiy yordam kabi asosiy ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi. Bundan tashqari, ijtimoiy ishchilar bolalarga ta'lim va rivojlanish imkoniyatlaridan foydalanishda yordam berishadi, shunda ular rivojlanishi va o'z salohiyatlarini ro'yobga chiqarishi mumkin. Ijtimoiy ishchilar, ko'cha va qarovsiz bolalarni jamiyatga ijtimoiylashtirish va integratsiya qilish uchun sharoit yaratishga qaratilgan. Ijtimoiy ishchilar bolalarga ijtimoiy muloqot

⁵² [The Facts about Street Children - Consortium for Street Children](#)

ko'nikmalarini rivojlantirishga, yangi muhitga moslashishga va qiyinchiliklarni engishga o'rganishga yordam beradi. Ular, shuningdek, bolalar uchun qo'llab-quvvatlovchi va barqaror muhit yaratishda yordam berish uchun bolalar oilalari bilan ishlaydi.⁵³

Ko'cha bolalarining asosiy qismini o'g'il bolalar tashkil qiladi. Albatta ko'cha bolalarida ham qizlaqr bo'lishadi faqat ular bu hayot tizimiga kirishi bilan zo'ravonlik, foxishabozlik, qullikka sotiladilar shuning uchun ko'cha bolalri hisbida qizlar sonini aniqlash mutlaqo imkonsiz.

Ko'cha va qarovsiz o'spirinlarning soni va tarkibi to'g'risida statistik ma'lumotlar rasmiy ravishda mavjud emas, ammo turli xil pilot tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalarning uysizligi va qarovsizligi hali ham eng dolzarb va hal qilib bo'lmaydigan muammolardan biri hisoblanadi.⁵⁴

Agar biz bolalarning yoshini 0-18 yosh deb tasniflasak, ularning ko'pchiligi 11-15 yoshlilarni tashkil qiladi. Ammo ko'cha bolalarining yoshiga oid raqamlar aksariyat hollarda buzib ko'rsatiladi. Nodavlat notijorat tashkilotlarining ta'kidlashicha, hayotning boshida duch kelgan og'ir sharoitlar tufayli ko'cha bolalari ko'chada aqlli bo'lib qolishadi va ular ko'pincha o'z yoshi haqida yolg'on gapirishadi (ko'proq moddiy yordam va hamdardlik umidida). Va ko'cha bolalari o'z yoshlariga nisbatan ancha yosh ko'rinadi bunga sabab ularning giyohvand va psixotrop moddalarni ko'p iste'mol qilishi sabab bo'ladi. Ko'chaning og'ir hayoti bolani erta ulg'ayishiga ham sabab bo'ladi. Diniy ma'lumotlarga asoslanadigan bo'lsak ko'cha bolalarining aksar qismini islom dini vakillari tashkil qiladi.

Bolaning ko'chaga qochishiga yordam beradigan holatlar orasida ruhiy kasalliklar alohida o'rin tutadi, bu aqliy muvozanatning buzilishi, maktab o'qituvchilaridan qo'rqish, kognitiv va ixtiyoriy aqliy jarayonlarning yo'qolishi bilan ifodalanadi. Bolalarda eng ko'p uchraydigan ruhiy kasalliklar turli darajadagi aqliy zaiflikdir.⁵⁵ Oiladan qochib, bolalar bor narsalarini yo'qotadilar va aqliy va psixofizik rivojlanishida keskin orqada qolishni boshlaydilar, shuning uchun ular tengdoshlariga qaraganda ko'proq noqonuniy xatti-harakatlar qilishadi. Voyaga yetmagan huquqbuzarlar orasida ruhiy kasalliklarga chalingan ko'plab ko'cha bolalari bor. Agar ta'limda ko'cha oila va maktabda hukmronlik qilsa, bolalarning ijtimoiylashuvi keskin buziladi. Ko'cha bolalari jamiyatda kuch bilan tasdiqlangan "Oddiy" oila ko'rinishidagi pedagogik johillik yoki xavf ostida bo'lgan oilada tez-

⁵³ [Беспризорные и безнадзорные дети: роль социальной работы в их поддержке и реабилитации \(nauchniestati.ru\)](http://nauchniestati.ru)

⁵⁴ [Технологии решения проблем безнадзорных детей - Технология социальной работы \(studme.org\)](http://studme.org)

⁵⁵ [Беспризорные и безнадзорные дети как объект социальной работы \(spravochnick.ru\)](http://spravochnick.ru)

tez uchraydigan nizoli vaziyatlar bolani tashqariga itaradi. Ko'cha bolalari, hamma narsadan xafa bo'lishsa-da, havas qiladigan hayotiylik, ijtimoiy moslashuvchanlik, shubha, ishonchsizlik, kattalarga bo'ysunmaslik, o'g'irlik bilan ajralib turadi. Ko'cha bolalarining xatti-harakatlaridagi barcha anomaliyalar intellektual yetishmovchilik bilan bog'liq, ular ta'lim indeksini keskin pasaytiradi.

Darvoqe ko'cha bolalari bilan ishlashda ijtimoiy ish xodimidan katta tajriba va mahurat talab etadi yana uni hayotga qaytarish uning oilasi bilan munosabatlarini yo'lga qo'yish hayotning go'zal jabhalarini ko'rsatish talab etiladi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiylashtirilmagan bolalarning eng katta ulushi aholining quyi, moddiy ta'minlanmagan qatlamlaridan kelganlardir. Bularga ko'p bolali, to'liq bo'lmagan oilalar, shuningdek, kamida bitta ishsiz ota-onasi yoki alkogolizmdan aziyat chekadigan ota-onasi bo'lgan oilalar kiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА С ДЕТЬМИ НА УЛИЦЕ - Российская энциклопедия социальной работы (studref.com)
2. The Facts about Street Children - Consortium for Street Children
3. Беспризорные и безнадзорные дети: роль социальной работы в их поддержке и реабилитации (nauchniestati.ru)
4. Технологии решения проблем безнадзорных детей - Технология социальной работы (studme.org)
5. Беспризорные и безнадзорные дети как объект социальной работы (spravochnick.ru)